

ΠΕ
ΡΙ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΚΛΑΟΥΖΕΒΙΤΣ

ΠΤΕ
ΡΟ

Η «ΣΩΣΤΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ» ΠΕΡΝΑΕΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΑΣΙΑ

ΤΟ ΠΙΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΧΑΖΕΨΟΥΜΕ ΤΕΛΕΙΩΣ

Τον Μάη του 2015, η συνέλευση αυτονομία εφέδωσε την μπροσούρα με τίτλο *Η στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου... Η αλλιώς η συμμετοχή του ελληνικού κράτους στον παγκόσμιο πόλεμο*. Η συγκεκριμένη μπροσούρα επιχειρούσε, εκτός των άλλων, να δώσει μια απάντηση στο ερώτημα «ρε, τι διάολο γίνεται;» με τα διακρατικά πλακώματα και τη συστηματική διάλυση της Μέσης Ανατολής εδώ και τριάντα χρόνια· αλλά και με τη συνεχώς αυξανόμενη εμπλοκή του ελληνικού κράτους σε αυτά. Και για να καταφέρει να δώσει μια πολιτικά χρήσιμη απάντηση στο παραπάνω ερώτημα, χρησιμοποίησε ως εργαλείο την ιστορία των θεωριών της γεωπολιτικής σε συνδυασμό με μια ταξική προσέγγιση της ιστορίας των εθνών κρατών· πρώτα και κύρια του ελληνικού. Κοίταξε, δηλαδή, την αμερικανική στρατηγική πρόκλησης χάους μέσα από τα λεγόμενα των ειδικών των αφεντικών για τον κόσμο και πρότεινε έναν τρόπο θέασης των «ακατανόητων» θεμάτων, όπως θεωρούνται οι διακρατικοί ανταγωνισμοί. Η οπτική που πρότεινε βασίζεται στο ότι τα όσα συμβαίνουν σε διεθνή κλίμακα ανά περιόδους (εισβολές, πόλεμοι διά αντιπροσώπων ή και πιο «κανονικοί», διάλυση κρατών, διεκδίκηση ΑΟΖ και πάει λέγοντας) είναι κομμάτια ενός εξελισσόμενου παγκόσμιου πολέμου -κι όχι αναπάντεχα γεγονότα που «μας έρχονται το ένα μετά το άλλο».

Τώρα, λοιπόν, που τα κράτη άστραψαν και βρόντηξαν ξανά, που η κρίση αποτυπώθηκε στο έδαφος, που ο πόλεμος –ο «κανονικός», με τανκς και στρατό- ήρθε πιο κοντά και οι ποσότητες σύγχυσης και τρόμου που εκλύονται από τους μηχανισμούς του ελληνικού κράτους είναι αυξημένες, εμείς επιστρέψαμε στην μπροσούρα του 2015 και στη γενική οπτική της. Έχουμε διαρκώς στο μυαλό μας ότι αυτά που λένε οι γεωπολιτικοί αναλυτές και οι πάσης φύσεως ειδικοί είναι ταξικά προσδιορισμένα. Μιλάνε,

δηλαδή, πάντα από την πλευρά των αφεντικών και εναντίον της εργατικής τάξης. Έχουμε, επίσης, κατά νου ότι ο κρατικός μονόλογος και η τάχα αδιαμφισβήτητη κρατική παντοδυναμία χάνουν λίγη από την καταστροφική τους λάμψη κάθε φορά που προσπαθούμε να μιλήσουμε οι ίδιοι για εμάς και τους ομοίους μας. Γνωρίζουμε καλά ότι οι εποχές που ζούμε είναι εμπόλεμες κι ότι αυτά που γίνονται είναι πολύ μεγάλα, πολύ σοβαρά και πολύ υλικά για να τα αντιμετωπίσει κανείς με ευκολίες και αυτοματισμούς. Για να το πούμε αλλιώς, το ερώτημα που πρέπει να μας απασχολεί είναι το «ρε, τι γίνεται με το διακρατικό πλάκωμα;» και όχι το «ρε, τι γίνεται με το Κίεβο; Μπήκαν οι Ρώσοι ή όχι ακόμα;». Νομίζουμε ότι ερωτήματα σαν το τελευταίο τροφοδοτούν ένα συνεχές έκπληξης, σύγχυσης, απόγνωσης, φόβου και με τον έναν ή τον άλλο τρόπο ανακυκλώνουν τα κρατικά διαχεόμενα πολεμικά ανακοινωθέντα. Κι όπως εδώ και δυο χρόνια συνειδητά δεν αναπαράγουμε τα ιατρικά ανακοινωθέντα, δεν θα κάνουμε κάτι τέτοιο ούτε και με τα πολεμικά.

Οι μεταμοντέρνοι επίδοξοι στρατηγικοί με φιλοδοξίες νεκρανάστασης αντιπολεμικών ή άλλων κινήματων (να άλλος ένας τρόπος να ξεπλυθεί κανένας συριζαίος για τα τελευταία δύο χρόνια!), πιθανώς να μας κατηγορήσουν για κυνισμό και ασέβεια. Ε, εντάξει. Κι αυτό να γίνει, θα το αντέξουμε. Άλλωστε έχουμε και πιο σοβαρά θέματα να μας ταλαιπωρούν· όπως το ότι ζούμε σε εμπόλεμες εποχές κι έχουμε πάνω από το κεφάλι μας ένα κράτος που κραυγάζει στα λόγια και στα έργα «Ζήτω ο πόλεμος». Οπότε απομακρυνόμαστε χωρίς δεύτερη σκέψη από δίπολα του είδους «αυτοί έχουν δίκιο, εκείνοι άδικο» και δήθεν επιτακτικά διλήμματα που καλούν έτσι γενικά κι αόριστα να πάρουν όλοι θέση (ποιοι όλοι, άραγε;). Όπως έχουμε μάθει άλλωστε τα τελευταία δέκα και βάλε χρόνια, τα δίπολα και τα διλήμματα από το «μνημονιακοί-αντιμνημονιακοί» και τα «ναι-όχι του δημοψηφίσματος» μέχρι το «εμβολιαστές-αντιεμβολιαστές» είναι κρατικής έμπνευσης, άρα σε τελική ανάλυση προσφέρονται αποκλειστικά για κρατική χρήση.

Με αυτά στη βαλίτσα μας, φεύγουμε για Ευρασία: το κείμενο που ακολουθεί είναι χωρισμένο σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος, θα συναντήσουμε απόψεις αμερικανών αναλυτών για τη Ρωσία και το «εγγύς εξωτερικό» της, συγκεκριμένα για την Ουκρανία, που κατά βάση δεν αναφέρονται στις τελευταίες εξελίξεις. Στο δεύτερο μέρος, θα ασχοληθούμε με κάποια από τα πιο πρόσφατα επεισόδια πειθάρχησης και πολεμικής εξοικείωσης στα οποία μας υποβάλλει το ελληνικό κράτος. Ε, τι; Τσάμπα έστειλε τον Χαρδαλιά στην Ουκρανία, που μέχρι πρότινος μας

πειθαρχούσε μετρώντας κρούσματα και τώρα το κάνει μετρώντας οβίδες;

1. ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΓΧΗ ΤΩΝ ΗΠΑ

Η δεκαετία του '90 μπορεί να ξεκίνησε με τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, δηλαδή με την προφανή επικράτηση του αμερικανικού κράτους, όμως αυτό το τελευταίο δεν απαλλάχτηκε από τις πάγιες έγνοιες του. Και μια από αυτές είναι η διασφάλιση ότι καμία από τις «μεγάλες δυνάμεις της Ευρασίας», δηλαδή ούτε η Ρωσία ούτε η Γερμανία ούτε η Κίνα, δεν θα συγκεντρώσει τόση ισχύ που θα μπορούσε να αποδειχτεί επικίνδυνη για τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Όπως θα δούμε παρακάτω, η βασική στρατηγική των ΗΠΑ εδώ και τριάντα χρόνια είναι το «παιχνίδι με τις λάσπες».

Το 1997, ο Ζμπίγκνιου Μπρεζίνσκι, πρώην σύμβουλος του αμερικανού προέδρου Κάρτερ, έβγαλε το βιβλίο *Η Μεγάλη Σκακιέρα* για να μιλήσει για τις γεωπολιτικές βλέψεις και προοπτικές των ΗΠΑ στη μεταψυχροπολεμική εποχή. Στο βιβλίο αυτό, λοιπόν, διαβάζει κανείς τα εξής:

Η Ουκρανία, νέος και σημαντικός χώρος στην ευρασιατική σκακιέρα, είναι γεωπολιτικός άξονας επειδή η ίδια η ύπαρξή της ως ανεξάρτητης χώρας βοηθά το μετασχηματισμό της Ρωσίας. Χωρίς την Ουκρανία, η Ρωσία παύει να είναι ευρασιατική αυτοκρατορία. Χωρίς την Ουκρανία, η Ρωσία μπορεί να συνεχίσει να παλεύει για αυτοκρατορική θέση, αλλά τότε θα γινόταν κυρίως ασιατικό αυτοκρατορικό κράτος, το οποίο θα συρόταν πολύ πιθανόν σε συγκρούσεις (...). Επίσης, το πιθανότερο και η Κίνα θα αντετίθετο σε οποιαδήποτε παλινόρθωση της ρωσικής κυριαρχίας στην Κεντρική Ασία.

Κι έχοντας διαπιστώσει τον σημαντικό ρόλο της Ουκρανίας για το μέλλον της Ρωσίας, ο Μπρεζίνσκι έλεγε και μια γνώμη για το πώς θα διασφαλιζόταν ότι η Ουκρανία δεν θα βρισκόταν υπό ρωσικό έλεγχο:

(...) η επιλογή της Ουκρανίας υπέρ της Ευρώπης θα θέσει τη Ρωσία μπροστά στην ανάγκη να αποφασίσει για την επόμενη φάση της ιστορίας της: Είτε είναι να γίνει και αυτή μέρος της Ευρώπης είτε να γίνει ένα απόβλητο ευρασιατικό κράτος, ούτε πραγματικά Ευρώπη, ούτε πραγματικά Ασία, κολλημένη στη λάσπη των συγκρούσεων που γίνονται στο «εγγύς εξωτερικό» της.

Μια Ρωσία «κολλημένη στη λάσπη των συγκρούσεων που γίνονται στο εγγύς εξωτερικό της» φάνταζε, λοιπόν, αρκετά ενδιαφέρουσα προοπτική από αμερικανικής σκοπιάς. Και πώς αλλιώς, αφού έτσι

Ο Πούτιν με χάρλει στην Κριμαία το 2010. Η ρώσικη κι η ουκρανική σημαία ανεμίζουν στο διάβα του.

Χάρτης της Ουκρανίας πριν το 2014 και μετά. Η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία άλλαξε τον χάρτη και, προς το παρόν, αποτελεί την πιο πρόσφατη αλλαγή.

θα ανάλυνε πόρους, θα ήταν υποχρεωμένη να κρατάει σε επιφυλακή στρατιωτικές δυνάμεις και να τις κινητοποιεί κάθε τρεις και λίγο, θα έπρεπε να επαγρυπνεί και να ασχολείται διαρκώς με «το τι ετοιμάζουν οι γείτονες». Τα χρόνια που ακολούθησαν, μια σειρά από «πολύχρωμες επαναστάσεις» άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους σε χώρες με τις οποίες συνόρευε η Ρωσία: στη Γεωργία, τη Λευκορωσία, αλλά και την ίδια την Ουκρανία, όπου τον Νοέμβριο του 2004 ξεκίνησε η «πορτοκαλί επανάσταση» που κατέληξε στην εκλογική νίκη των φιλοδυτικών κομμάτων. Τον Απρίλη του 2008, η Ουκρανία και η Γεωργία έκαναν αίτηση προσχώρησης στο ΝΑΤΟ,² αλλά η αίτηση απορρίφθηκε λόγω διαφωνιών από τη Γερμανία. Σαν να λέμε, οι αμερικανικές προσπάθειες για στενότερη περικύκλωση της Ρωσίας μέσω της ένταξης των γειτονικών της κρατών στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ δεν έβρισκαν και πολύ σύμφωνη την άλλη ευρασιατική δύναμη: την επανενωμένη Γερμανία που μέσω της κυριαρχίας της στην κοινή ευρωπαϊκή αγορά είχε αναδειχθεί σε παγκόσμια εμπορική δύναμη. Και λίγους μήνες μετά, τον Αύγουστο του 2008, η Ρωσία ξανακυλίστηκε στις «λάσπες» και τράβηξε για τον Καύκασο. Εισέβαλε στη Νότια Οσσετία και την Αμπχαζία που αποτελούσαν εδάφη της Γεωργίας αλλά κατοικούσαν σε μεγάλο βαθμό από ρωσόφωνους και ανακήρυξε την ανεξαρτησία τους. Μέχρι σήμερα διατηρεί εκεί στρατό.

ΩΧ, Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ...

Αυτά τα ωραία συνέβαιναν μέχρι το καλοκαίρι του 2008. Το φθινόπωρο εκείνης της χρονιάς, κατέρρευσε η Lehman Brothers στις ΗΠΑ κι η παγκόσμια οικονομική κρίση άρχισε να μας καλωσορίζει στην καινούρια πραγματικότητα. Η Ουκρανία ήταν από τα πρώτα κράτη που απευθύνθηκαν στο ΔΝΤ για να πάρουν δάνειο με σκοπό να γλιτώσουν τη χρεωκοπία και να περιορίσουν την πολιτική αστάθεια. Πρόσφατα πέσαμε πάνω στο άρθρο «Το κλειδί για το Κίεβο» που δημοσιεύθηκε στο *Foreign Affairs*³ τον Ιούνιο του 2009. Εκεί, οι ειδικοί των αφεντικών υποστήριξαν ότι:

Η βιομηχανική της παραγωγή ελαττώνεται κατά 30% το χρόνο εξαιτίας της μειωμένης παγκόσμιας ζήτησης για χάλυβα και χημικά, δύο από τα βασικά εξαγωγίμα προϊόντα της Ουκρανίας. (...) Λόγω των τωρινών της προβλημάτων –όλο και πιο βαθιά οικονομική κρίση, πόλεμος για το φυσικό αέριο με τη Ρωσία, εσωτερικές περιφερειακές διαφορές και μια διασπασμένη πολιτική ελίτ-, είναι πιθανό η Ουκρανία να οδηγηθεί σε μια περίοδο σοβαρής αστάθειας (...), από το πόσο βαριά θα είναι η οικονομική κρίση, θα εξαρτηθεί η εύθραυστη εσωτερική

ισορροπία της χώρας.

Και συνέχιζαν στο ίδιο πνεύμα:

Η Ουκρανία είναι πάρα πολύ διασπασμένη και πάρα πολύ αδύναμη για να έχει είτε μια ισχυρή δημοκρατία είτε μια ισχυρή δικτατορία. Πολιτικά και οικονομικά ίσως καταφέρει να τα βγάλει πέρα, λίγο ως πολύ όπως κάνει από το 1991. Η διαφορά είναι ότι ενώ τη δεκαετία του '90 το να τα βγάλει πέρα ήταν αρκετό, σήμερα δεν είναι πλέον.

(...) Δεν είναι απίθανο η Ρωσία να προσπαθήσει να επέμβει στην Ουκρανία ή σε άλλες χώρες στο εγγύς εξωτερικό της (...) ενισχύοντας τις διαλυτικές τάσεις στην Ανατολική Ουκρανία ή βυθίζοντας την ουκρανική οικονομία σε ύφεση ανεβάζοντας περαιτέρω την τιμή πώλησης του φυσικού αερίου και αυξάνοντας τους δασμούς στα εισαγόμενα ουκρανικά προϊόντα.

Οι «λάσπες», για τις οποίες μίλαγε ο Μπρεζνέβιτς το 1997, είχαν βγάλει πια χέρια και τράβηγαν τη Ρωσία να χωθεί σε όλο και μεγαλύτερο βάθος. Την ίδια στιγμή, η Ουκρανία μπορούσε όλο και λιγότερο να τα βγάλει πέρα, με αποτέλεσμα η πολιτική αστάθεια, το χρέος της και τα ανοιχτά ζητήματα με τον μεγάλο της γείτονα στα ανατολικά να γίνονται συνεχώς πιο απειλητικά για την επιβίωσή της. Όπως φάνηκε τα χρόνια που ακολούθησαν, η προσπάθεια ελέγχου της Ευρασίας απαιτούσε πλέον περισσότερη βία (οικονομική και στρατιωτική) που μεταφραζόταν σε ιδιαίτερα σκληρές κινήσεις από την πλευρά της Ρωσίας, όπως είναι η επιβολή περιορισμών στις ουκρανικές εξαγωγές και η προσάρτηση εδαφών. Το καλοκαίρι του 2013, προκειμένου να βάλει τέλος στις πιθανότητες σύναψης εμπορικής συμφωνίας μεταξύ Ουκρανίας και Ε.Ε που βρισκόταν τότε υπό συζήτηση, η Ρωσία άρχισε να επιβάλλει πρωτόγνωρους ελέγχους στα ουκρανικά προϊόντα. Για παράδειγμα, βάρφισε ως επικίνδυνα διάφορα είδη τροφίμων, όπως τα σοκολατάκια, ζήτηγε υγειονομικά πιστοποιητικά ποιότητας κι άφηνε τόνους εμπορευμάτων να σαπίζουν απούλητα. Ουσιαστικά, απαγόρευσε τις εισαγωγές από την Ουκρανία κι άφησε τα φορτηγά να σχηματίζουν ουρές χιλιομέτρων στα ουκρανο-ρωσικά σύνορα μέχρι να αποφασίσει να άρει τους περιορισμούς. Προφανώς γιατί ανησυχούσε μην τυχόν και πάθει στομαχικές διαταραχές κανένας ρώσος καταναλωτής απ' τα ουκρανικά βρωμο-σοκολατάκια. Ο επικεφαλής της ρώσικης υπηρεσίας για τα Δικαιώματα του Καταναλωτή δήλωνε με μια δόση ειρωνείας:

Έχουμε δεχτεί πολλά σχετικά παράπονα που έχουν να κάνουν με την προστασία των δικαιωμάτων του καταναλωτή. (...) Αν θέλετε να το ονομάσετε αυτό εμπορικό πόλεμο, τότε ονομάστε το εμπορικό πόλεμο.⁴

Τελικά, τον Νοέμβριο του 2013 η Ουκρανία αποφάσισε να μην προχωρήσει την εμπορική συμφωνία

μία με την Ε.Ε -μιας και η Ρωσία απορροφούσε διαχρονικά το μεγαλύτερο κομμάτι των εξαγωγών της, οπότε δεν είναι να παίξεις με αυτά- και τα ρωσο-ουκρανικά σύνορα ξανάνοιξαν για τα φορτηγά που κουβαλούσαν ουκρανικά προϊόντα. Μπορεί κάπως να έληξε αυτό το επεισόδιο του εμπορικού πολέμου στην Ευρασία, όμως η κατάσταση κάθε άλλο παρά εξομαλύνθηκε. Λίγους μήνες αργότερα, τον Μάρτη του 2014 το ρωσικό κράτος προσάρτησε τη χερσόνησο της Κριμαίας, διασφαλίζοντας την έξοδο του στη Μαύρη Θάλασσα κι εγκαινιάζοντας την έναρξη του πιο πρόσφατου πολεμικού επεισοδίου. Και στο μεταξύ, η οικονομική κρίση στην Ουκρανία βάθαινε. Σε τέτοιο, μάλιστα, βαθμό που την περίοδο 2015-2017 έκλεισε τα 2/3 των τραπεζών της προσπαθώντας να «εξυγιάνει το τραπεζικό σύστημα» μπας και συνεχίσει να παίρνει δάνεια από το ΔΝΤ.

Να το επαναλάβουμε: όλα όσα περιγράψουμε εδώ και πολλά άλλα που μας διαφεύγουν λόγω άγνοιας αποτελούν στιγμές και επεισόδια ενός παγκόσμιου πολέμου που εξελίσσεται για χρόνια. Δεν έχουμε να κάνουμε με αποκλειστικά τοπικές διενέξεις και ιδιαιτερότητες των επιμέρους εθνών-κρατών. Με αφορμή το σημερινό επεισόδιο του πολέμου στην Ουκρανία, τα ευρωπαϊκά κράτη που δυο χρόνια τώρα «σώζουν» το εσωτερικό τους από τον ιό εκπαιδευοντας και πειθαρχώντας το στη νέα πραγματικότητα, παρατάσσονται και γυαλίζουν τα όπλα τους. Κάνουν ότι τάχα αιφνιδιάστηκαν με την κίνηση της Ρωσίας και μας λένε ότι πέφτουν από τα σύννεφα που στην υπερτεχνολογική εποχή μας μπορεί ένας πόλεμος παλιάς κοπής, με τανκς, στρατό και μάχες στο έδαφος να εξελίσσεται στη Γηραιά Ήπειρο. Οι ΗΠΑ από την πλευρά τους, ασκώντας πίεση στη Ρωσία εδώ και τριάντα χρόνια και ουσιαστικά περικυκλώνοντάς την με βάσεις του ΝΑΤΟ και «φιλοδυτικά κράτη» βλέπουν την παλιά εκείνη στρατηγική της δεκαετίας του '90 να επεκτείνεται σε βάθος κι έκταση. Η Ρωσία πλέον κυλιέται για τα καλά στις «λάσπες» και την ίδια ώρα οι άλλοι παίκτες της Ευρασίας, η Κίνα και η Γερμανία, καλούνται να ακολουθήσουν τον δρόμο της. Οι μεταψυχροπολεμικές ισορροπίες δείχνουν να έχουν ξεπεράσει τα όριά τους κι ο κόσμος που γεννήθηκε από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου μοιάζει όλο και πιο μακρινός. Ας πούμε, στις απόψεις των ειδικών των αφεντικών συγκαταλέγονται πια απροκάλυπτα σενάρια αλλαγής συνόρων, δημιουργίας μπλοκ κρατών και γιγαντο-συμμαχιών όπως θα ήταν μια συνεργασία μεταξύ Κίνας και Ρωσίας που θα ανάγκαζε τις ΗΠΑ να στραφούν ταυτόχρονα εναντίον των δύο μεγάλων της Ευρασίας μέχρι οι τελευταίοι να τσακιστούν:

Η διαχείριση διπλών προκλήσεων πιθανότατα απαιτεί σημαντικά προγράμματα επανεξοπλισμού και στενότερη συνεργασία απέναντι στον πολιτικό και οικονομικό εξαναγκασμό, σε συν-

Στη Μαριούπολη της Ανατολικής Ουκρανίας δεν έχει μόνο ρωσόφωνους κι ελληνική ομογένεια. Έχει και εργοστάσια. Ξέρετε, από αυτά τα «κανονικά» με τα φουγάρα, που βγάζουν χάλυβα και λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης αντιμετωπίζουν κάτι θεματάκια.

δυσασμό με μια πιο οξυδερκή αντίληψη του πόσο μεγάλη απειλή συνιστά η αυταρχική σύγκλιση μεταξύ Κίνας και Ρωσίας. Με άλλα λόγια, δεν επαρκεί η οικοδόμηση μιας στρατηγικής ψυχροπολεμικού χαρακτήρα τη στιγμή που τα επίπεδα επιτακτικότητας και επενδύσεων είναι μεταψυχροπολεμικά. Αλλά ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπιστεί μια γνώριμη πρόκληση, δηλαδή ένα μπλοκ αυταρχικών δυνάμεων στην καρδιά της Ευρασίας, είναι μέσω γνώριμων μεθόδων: μέσω της ενίσχυσης της συλλογικής ανθεκτικότητας των κρατών που διατηρούν την ισορροπία στην περιφέρεια της περιοχής. Μπορεί αρχικά αυτή η στρατηγική να ενθαρρύνει τη σινο-ρωσική συνεργασία. Παρ' όλα αυτά, η ιστορία διδάσκει επίσης ότι για να οδηγηθούν δύο καχύποπτοι συνέταιροι στη διάλυση, ίσως πρώτα πρέπει να οδηγηθούν σε στενότερη συνεργασία.⁵

Αυτά γράφονται στο *Foreign Affairs* το 2022 και δεν διαφέρουν πολύ από όσα γράφονταν το 2009- απλώς προσαρμόστηκαν στις σημερινές ανάγκες. Ορίστε κάτι «καλές ιδέες» των αφεντικών για την Ευρασία που, αν μη τι άλλο, αναδεικνύουν τις διαθέσεις των ενδιαφερομένων για την περιοχή και δείχνουν προς ποια κατεύθυνση στρέφονται οι διακρατικές σχέσεις. Αν στον λογαριασμό βάλουμε και τις πρόσφατες δηλώσεις του γερμανικού κράτους για τον επανεξοπλισμό και την ενεργοποίηση του γερμανικού στρατού, καταλαβαίνουμε ότι το πράγμα σοβαρεύει επικίνδυνα. Το ελληνικό κράτος από τη μεριά του, άλλοτε εμπλέκεται ενεργά κι άλλοτε εμμέσως στα διάφορα επεισόδια που συμβαίνουν σε ένα τεράστιο κομμάτι του χάρτη: από τα Βαλκάνια μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα κι από την Ανατολική Μεσόγειο μέχρι την Ερυθρά Θάλασσα. Επιπλέον, δημιουργεί καινούριες βάσεις, όπως αυτή της Αλεξανδρούπολης, εξοπλίζεται σαν να μην υπάρχει αύριο και μας κουνάει τα ραφάλ μέσα στα μούτρα ενώ πλασάρει σε όποιο πλάκωμα ξεσπάσει στην ευρύτερη γειτονιά του. Γι' αυτό και τα επεισόδια του παγκόσμιου πολέμου μάς αφορούν άμεσα και πρέπει να προσπαθούμε να τα προσεγγίζουμε με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προσοχή.

2. ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ, ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΜΠΛΟΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ «ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Η στάση της πατρίδας μας σε αυτή την κρίση είναι προϊόν των δικών μας ιστορικών βιωμάτων, αλλά είναι προϊόν και των μεγάλων γεωπολιτικών μας επιλογών. Γιατί ήμασταν πάντα στη σωστή πλευρά της Ιστορίας και το ίδιο κάνουμε και τώρα.⁶

Πίσω στο 2014. Την περίοδο της προσάρτησης της Κριμαίας από τη Ρωσία, εδώ στα Νότια Βαλκάνια βρισκόμασταν λίγο πριν την έλευση της ελπίδας και της «πρώτης φοράς Αριστεράς». Στο μεταξύ, ο τότε υπουργός Εξωτερικών, Ευάγγελος Βενιζέλος, μιλούσε για τη διαχρονική και αδιαμφισβήτητη συναίνεση που χαρακτήριζε τα τελευταία πενήντα χρόνια την ελληνική εξωτερική πολιτική:

Η εμπειρία της οικονομικής κρίσης που έθεσε υπό έντονη αμφισβήτηση τη μεταπολίτευση δεν πρέπει να μας κάνει να υποτιμήσουμε ένα μεταπολιτευτικό κεκτημένο που παραδόξως δεν γίνεται αντιληπτό δια γυμνού οφθαλμού: τον υψηλό βαθμό συναίνεσης που έχει διαμορφωθεί ως προς τις βασικές επιλογές της εξωτερικής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας της χώρας.

Και αναφερόταν, έστω και μ' αυτόν τον κάπως στριφνό τρόπο, στο πώς έβλεπε το ελληνικό κράτος την παγκόσμια σύγκρουση:

Δεν είναι πράγματι εύκολο να εξηγήσει κάποιος γιατί η θέση της χώρας ως προς τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία ή την κρίση στην Ουκρανία σχετίζεται με το Κυπριακό ή με την κατάσταση στο Αιγαίο και την Αν. Μεσόγειο. Μόλις όμως το θέμα τεθεί από την οπτική γωνία της τουρκικής πολιτικής, γίνεται πολύ πιο εύκολα αντιληπτή π.χ. η πιθανή συσχέτιση ανάμεσα στον διεθνή συνασπισμό κατά του ISIS και τις προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα.

(...) Οι ανοικτές κρίσεις στη Μ. Ανατολή και στη Β. Αφρική έχουν στο υπόβαθρό τους ιστορικές εκκρεμότητες από την περίοδο του μεσοπολέμου ως προς τη χάραξη των συνόρων και τη διαμόρφωση της έννοιας της κρατικότητας. Έχουν επίσης στο υπόβαθρό τους το -μη ομολογούμενο εύκολα- δίλημμα μεταξύ, αφενός μεν δημοκρατίας/κράτους δικαίου, αφετέρου δε ασφαλείας. Η ανοικτή κρίση στην Ουκρανία και στις σχέσεις Ρωσίας και Δύσης θέτει υπό επαναξιολόγηση τη λειτουργικότητα πολλών διεθνών θεσμών, από το Σ.Α. του ΟΗΕ μέχρι τον ΟΑΣΕ και, βεβαίως, αναδεικνύει τα όρια της Ε.Ε. ως αυτοτελούς πολιτικής οντότητας.⁷

Το 2014, ο κύριος Βενιζέλος δυσκολευόταν να εξηγήσει τι διάολο τρίγωνο ήταν αυτό που στη μια πλευρά του είχε την Ουκρανία, στην άλλη την Ελλάδα και στην άλλη τη Συρία, καθώς και γιατί το υπουργείο του κοίταγε από το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα. Και τι να

Σι και Πούτιν κοιτώντας προς την ίδια κατεύθυνση. Σύγκλιση μεταξύ Κίνας και Ρωσίας που λένε κι οι αμερικάνοι γεωπολιτικοί αναλυτές;

μας έλεγε, βέβαια; Ότι το ελληνικό κράτος έπαιρνε μέρος σε μια παγκόσμια σύγκρουση, ότι παρακολουθούσε τα διακρατικά πλακώματα κι όπου θεωρούσε ότι το έπαιρνε κοιτούσε να χωθεί για να υπερασπιστεί τα δικά του συμφέροντα; Ίσως να ήταν και λίγο μαζεμένος γιατί ένα χρόνο νωρίτερα που ζητάγε, πρώτος παγκοσμίως, να γίνει στρατιωτική επέμβαση στη Συρία⁸ κανείς δεν στήριξε τη μεγαλοφυή του ιδέα. Σε κάθε περίπτωση, φανταζόμαστε ότι σήμερα που τα κρατικά στελέχη καταφεύγουν στις ανοιχτές προσταγές, τις τρομοκρατικές ανακοινώσεις και την απαίτηση για επιπλέον πειθαρχία, το σχήμα του κυρίου Βενιζέλου περί συμμετοχής σε μια παγκόσμια σύγκρουση θα μπορούσε να γίνει πιο εύκολα αντιληπτό. Γιατί σήμερα το ελληνικό κράτος διακηρύσσει ότι απειλείται η ύπαρξή του από τον λεγόμενο αναθεωρητισμό του Ερντογάν, καθώς κι ότι εκφράζει την αλληλεγγύη του στην Ουκρανία στέλνοντάς της τον Χαρδαλιά και κάτι καλάσνικωφ, προκειμένου αύριο μεθαύριο να ζητήσει κι αυτό αλληλεγγύη από κάθε πρόθυμο αλληλέγγυο. Και φυσικά, πάει και χώνεται όπου έχει παρουσία η Τουρκία μην τυχόν και μείνει καμία σπιθαμή ανταγωνισμού ανεκμετάλλευτη. Ο μπαμπούλας της «τουρκικής προκλητικότητας» πλανάται ανοιχτά και ξεκάθαρα στον δημόσιο λόγο νομιμοποιώντας προκαταβολικά οποιαδήποτε κίνηση θα κρίνει σκόπιμη το ελληνικό κράτος το επόμενο διάστημα. Περί του λόγου το αληθές, ας δούμε πώς η αγαπημένη μας *Καθημερινή* διαχέει το μείγμα τρομοκρατίας, πανικού και απειλών που συνιστά τον επίσημο κρατικό λόγο:

Οι δύσκολες και τολμηρές κινήσεις, με ουσιαστικό αντίκτυπο, ενισχύουν τη θέση της χώρας μας και δύνανται να «εξαργυρωθούν» στο μέλλον σε θέματα που την αφορούν άμεσα».

(...) οι κινήσεις της ελληνικής κυβέρνησης είναι απόλυτα σωστές και πρέπει να αναγνωριστούν από συμμάχους και εταίρους. (...) εάν ως χώρα θέλουμε να ενισχύσουμε τη θέση μας και αύριο να διεκδικήσουμε την έμπρακτη στήριξη συμμάχων και εταίρων σε ζητήματα που για μας έχουν υπαρξιακά χαρακτηριστικά, οφείλουμε να πάρουμε τις δύσκολες και ουσιαστικές αποφάσεις όπως είναι η αποστολή εξοπλισμού.

Όταν ακόμη και η Φινλανδία στέλνει όπλα και

Ο γερμανός καγκελάριος Σολτς ανακοινώνει ότι ο γερμανικός στρατός πρέπει να πάρει 100 δις ευρώ για να είναι επαρκώς εξοπλισμένος και αποτελεσματικός. Ε, τι να γίνει; Η «ειρηνική επέκταση» δεν είναι ανεξάντλητη. Ορίστε πώς τα έλεγε η μπροσούρα του 2015 που, αν δεν το καταλάβατε, σας προτείνουμε να την (ξανα)διαβάσετε γι' αυτό και τη χρησιμοποιήσαμε μέχρι και στη λεζάντα μας και σας πείσουμε:

Η στρατηγική (ενν. των ΗΠΑ) εναντίον της Γερμανίας αρχικά δεν χρειάστηκε να πάρει στρατιωτική μορφή. Οι ειδικοί συνοψίζουν το κομμάτι των ιστορικών διδαγμάτων του εικοστού αιώνα που αφορά τη Γερμανία με τη φράση «το γερμανικό κράτος είναι πολύ μεγάλο για απλή περιφερειακή δύναμη και πολύ μικρό για παγκόσμια αυτοκρατορία». Και φαίνεται πως το γερμανικό κράτος θυμάται με ιδιαίτερη ένταση τα διδάγματα των δύο παγκόσμιων πολέμων. Από το τέλος του ψυχρού πολέμου μέχρι σήμερα, έχει επιδοθεί στην «ειρηνική καπιταλιστική ανάπτυξη»· δηλαδή διεκδικεί όλο και περισσότερο χώρο για την «Ευρωπαϊκή Ένωση» προσλαμβάνοντας όποιο κράτος βρίσκεται εύκαιρο μέχρι τα σύνορα με τη Ρωσία και την Κύπρο. Κατ' αυτό τον τρόπο κατορθώνει να επεκτείνει «ειρηνικά» την εξωτερική αγορά του γερμανικού κεφαλαίου και να παίζει τον ρόλο του «φιλικού αντίβαρου» στη ρωσική ισχύ. Όταν αυτές οι δυνατότητες «ειρηνικής επέκτασης» τελειώσουν (και τελειώνουν λόγω της καπιταλιστικής κρίσης και των γεωγραφικών και πολιτικών ορίων της «Ευρωπαϊκής Ένωσης») είναι βέβαιο ότι το γερμανικό κράτος θα αρχίσει να απασχολεί και με άλλους τρόπους την παγκόσμια κατάσταση.¹¹

πυρομαχικά στην Ουκρανία, και η Τουρκία κλείνει τα στενά αξιοποιώντας τις διατάξεις της Σύμβασης του Μοντρέ για να αυξήσει την υπεραξία της, η Ελλάδα θα τηρεί αποστάσεις,⁹

Ό,τι αποφασίζει το ελληνικό κράτος είναι δύσκολο, τολμηρό κι απόλυτα σωστό, λοιπόν. Το μήνυμα το πιάσατε, έτσι δεν είναι; Μούγκα, πειθαρχία

και γερές δόσεις αντιτουρκισμού θα έχει το πρόγραμμα. Το τελευταίο διάστημα, στην εθνική ενδυμασία πέρα από τις λευκές ιατρικές ρόμπες προστίθενται κι οι χακί στολές. Το ελληνικό κράτος υπεραμύνεται της απόφασής του να πάρει θέση στον πόλεμο, έχει μια φωνή και εκπέμπει ένα μήνυμα. Εννοείται πως κάτι κροκοδείλια δάκρυα των συριζαίων στη Βουλή περί «παγκόσμιας ειρήνης» και μια δήθεν διαφωνία τους με την αποστολή οπλισμού στην Ουκρανία δεν τα λαμβάνουμε ούτε στο ελάχιστο υπόψη. Πρέπει να το θυμόμαστε: οι ίδιοι άνθρωποι που μας έκλεισαν μέσα στο σπίτι στην καραντίνα, μας λένε σήμερα να το βουλώσουμε γιατί αλλιώς θα δούμε τι θα πάθουμε... Μπορεί να πεινάσουμε, να μην έχουμε φυσικό αέριο, άσε που μπορεί να φάμε και κανένα πυρηνικό κατακέφαλο. Όπως λέει κι ο κύριος Βενιζέλος που έσκασε και πάλι μύτη στη δημόσια σφαίρα:

(...) θα διαπραγματευθεί η Ουκρανία, στην κατάσταση που είναι, στο όνομα του Δυτικού κόσμου ο οποίος απειλείται με χρήση πυρηνικών όπλων;

Εάν δεν γίνει κάποια στιγμή η σωστή διαπραγμάτευση, δηλαδή η διαπραγμάτευση Δύσης και Ρωσίας, αντιλαμβάνεσθε ότι αυτή η φάση στην οποία βρισκόμαστε δεν θα ξεπεραστεί. Γιατί τώρα βρισκόμαστε πια, ούτως ή άλλως, σε νέα περίοδο στη διεθνή Ιστορία και αρχίζουμε και μετράμε τις επιμέρους φάσεις αυτής της νέας περιόδου, η οποία είναι πυκνή και είναι και συγκλονιστική.¹⁰

Συνοψίζοντας, να πούμε ότι εμείς δεν ξέρουμε ούτε ποια είναι η «σωστή διαπραγμάτευση» ούτε ποια είναι η περίφημη «Δύση». Ξέρουμε, όμως, πως όταν κάποιο κρατικό στέλεχος προσοδίδει στην πραγματικότητα στοιχεία αποκάλυψης, τότε εμμέσως πλην σαφώς ζητάει από τον πάτο της ταξικής πυραμίδας να πνιγεί ήσυχος στον τρόπο του και να επιδειξει εμπιστοσύνη στο κράτος που έχει πάνω από το κεφάλι του. Σε τελική ανάλυση, ποιος μπορεί να προσφέρει ψευδαισθήσεις ασφάλειας σε μια «πυκνή και συγκλονιστική» εποχή αν όχι το κράτος; Στους εμπόλεμους αυτούς καιρούς με τέτοια ζητήματα ερχόμαστε όλο και περισσότερο αντιμέτωποι. Χίλιες πλευρές μάς καλούν και μας πιέζουν να στραφούμε στην κρατική αγκαλιά, με τα λόγια και με τα έργα. Η διетία που έχουμε στην πλάτη μας, μας έδωσε μια πρώτη εικόνα του τι σημαίνει να μιλάει μόνο το κράτος και του πόσο εύκολα μπορούν «τα κινήματα» να συνασπίζονται με τις κρατικές επιλογές και να στοιχίζονται πίσω από την Αριστερά του κράτους. Θα ακολουθήσουν κι άλλες, πιο συντριπτικές εικόνες, γιατί είναι τέτοια η εποχή. Απέναντι σε αυτόν τον όλεθρο, εμείς επιλέξαμε να αναζητήσουμε και να βρεθούμε με τους ομοίους μας, να συζητήσουμε για το τι διάολο γίνεται και να οργανώσουμε τα μυαλά και τις δράσεις μας όσο καλύτερα μπορούσαμε. Κάπως έτσι προέκυψαν οι συλλογικές απόψεις του *athens antifa*, οι δημόσιες συζητήσεις, οι πορείες, τα *open mics* που συνέβα-

Νίκος Γ. Χαρδαλιάς @nivasdalias
Η Ελλάδα πόνεσε με τη τραυτή πλευρά της απόδοξής Μπρισπ
katzantzi@red...
@nivasdalias

Ο Χαρδαλιάς στην Ουκρανία. Μάσκα, πειθαρχία και οβίδες.

λαν, στο βαθμό που τους αντιστοιχούσε, στο να ακουστεί και κάτι άλλο πέρα από τις κρατικές εντολές. Σήμερα, στις «πυκνές και συγκλονιστικές» εποχές που ανοίγονται μπροστά μας, η συλλογική οργάνωση με σκοπό να κατανοήσει κανείς αυτόν τον περίπλοκο κι εμπόλεμο κόσμο και να την παλέψει όταν όλα κραυγάζουν γύρω του για το αντίθετο δεν είναι καθόλου μικρό πράγμα. Για την ακρίβεια, είναι το μόνο που έχουμε.

1. Σχετικά με τη στάση των ΗΠΑ απέναντι στους τρεις μεγάλους αντιπάλους τους στην Ευρασία μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, μπορεί κανείς να ανατρέξει στην μπροσούρα *Η στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου*, *autonome antifa*, 2015, σελ. 123-137. Εκεί θα βρει και τα αποσπάσματα από το βιβλίο του Μπρεζίνσκι που παραθέτουμε.

2. Η αίτησή τους συζητήθηκε στην περίφημη διάσκεψη του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι, όπου ο τότε έλληνας πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής και η τότε υπουργός Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη άσκησαν βέτο στην προοπτική ένταξης της Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ. Σαν να λέμε, η ατζέντα είχε Δυτικά Βαλκάνια και Ανατολική Ευρώπη.

3. Adrian Karatnysky και Alexander J. Motyl, "The Key to Kiev. Ukraine's security means Europe's stability", *Foreign Affairs*, Μάιος/Ιούνιος 2009.

4. Αναφέρεται στο Nicolaj Nielsen, "Ukraine and Russia on path to trade war over EU pact", 19/08/2013, *euobserver.com*.

5. Το απόσπασμα προέρχεται από το άρθρο του Hal Brands, «The Eurasian Nightmare» που δημοσιεύθηκε στο *Foreign Affairs* στις 25/02/2022. Μπορείτε να το βρείτε μεταφρασμένο και σχολιασμένο στο *autonomeantifa.gr*.

6. Ο πρωθυπουργός μας έβαλε τα πράγματα στη θέση τους. Σταύρος Παπαντωνίου, «Κυρ. Μητσότακης: «Ημασταν πάντα στη σωστή πλευρά της ιστορίας», *Καθημερινή*, 02/03/2022.

7. Ευάγγελος Βενιζέλος, «Εθνική Συναινέση και Εξωτερική Πολιτική», *Καθημερινή*, 02/11/2014.

8. «Επέμβαση στη Συρία ζητάει ο Βενιζέλος», *Ελευθεροτυπία*, 29/08/2013.

9. Αθανάσιος Έλλης, «Άμεση Ανάλυση: Η Ελλάδα και η αποστολή εξοπλισμού στην Ουκρανία», *Καθημερινή*, 28/02/2022.

10. «Ουκρανία: Ακραίο σημείο η απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων από τη Ρωσία, λέει ο Βενιζέλος», *in.gr*, 28/02/2022.

11. *Η στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου*, ό.π., σελ. 131.